Předmluva 10

Předmluva autorky 12

Úvod 14

1 **Integrace, inkluze, inkluzivní prostředí, inkluzivní škola** 17
1.1 Integrace 18
1.2 Inkluze 18
1.2.1 Inkluzivní prostředí 19
1.2.2 Inkluzivní vzdělávání 19
1.2.3 Inkluzivní škola 19

2 **Asistenční služby** 21
2.1 Osobní asistence 23
2.2 Pedagogická asistence 25

3 **Osobní asistent** 28
3.1 Kdo je osobní asistent 29
3.2 Kdo se může stát osobním asistentem 29

3.2.1 Kvalifikační předpoklady pro práci osobního asistenta 30
3.2.2 Osobnostní předpoklady pro práci osobního asistenta 30
3.2.3 Etický kodex osobního asistenta 31
3.3 Pracovní náplň osobního asistenta dítěte se zdravotním postižením . 33
3.4 Kde a jak hledat osobního asistenta
k dítěti se zdravotním postižením 34
3.4.1 Několik doporučení pro výběr osobního asistenta 35
3.4.2 Jaký by osobní asistent rozhodně být neměl 36
3.5 Kdo zaměstnává osobní asistenty, jak je zajištěno jejich financování . 37
3.6 Možná úskalí práce osobního asistenta 38
*3.6.1 Nejčastější chyby, jichž se ve vztahu
k osobnímu asistentovi dopouštějí rodiče dítěte* 39
3.6.2 Nejčastější chyby, jichž se dopouštějí asistenti 39
3.6.3 Nejčastější chyby učitelů, v jejichž třídě působí osobní asistent 40

4 Asistent pedagoga 41
4.1 Kdo je asistent pedagoga. 43
4.2 Kdo se může stát asistentem pedagoga 43
4.2.1 Kvalifikační předpoklady. 43
4.2.2 Osobnostní předpoklady 45
4.3 Pracovní náplň asistenta pedagoga 45
4.3.1 Příklad náplně práce asistenta pedagoga 46
4.3.2 Základní pravidla pro práci asistenta pedagoga 47
4.4 Kde a jak hledat asistenta pedagoga 47
4.4.1 Několik doporučení pro výběr asistenta pedagoga 48
4.5 Kdo zaměstnává asistenty pedagoga,
jak je zajištěno jejich financování 48
4.6 Asistent pedagoga jako člen týmu 49
4.6.1 Kdo tvoří tým pro vzdělávání začleněného žáka a pozice asistenta v něm . 49
4.6.2 Spolupráce asistenta s učitelem 50
4.6.3 Spolupráce asistenta s poradenským zařízením 51
4.6.4 Komunikace a spolupráce asistenta s rodiči začleněného žáka 51
4.7 Jaká jsou úskalí práce asistenta pedagoga 52
4.7.1 Vztah asistenta a začleněného žáka 52
4.7.2 Vztah asistenta a učitele 52
4.7.3 Vztah asistenta a ostatních dětí ve třídě 53
4.7.4 Vztah asistenta s rodiči začleněného žáka 54
4.7.5 Syndrom vyhoření a jak mu předcházet 55

5 Podpora profesionálního růstu asistentů 56
5.1 Vzdělávání osobních asistentů 57
5.2 Vzdělávání asistentů pedagoga 58
5.3 Metodická podpora asistenta pedagoga 61
5.4 Supervize 62
5.5 Videotrénink interakcí (VTI) 63

6 Inkluze v praxi – příklady, náměty a inspirace 65
6.1 Co bychom měli ještě vědět o práci s dětmi s jednotlivými typy postižení 66
6.1.1 Dítě s mentálním postižením (MP) 66
6.1.2 Dítě s autismem 68
6.1.3 Dítě s tělesným postižením 70
6.1.4 Dítě se sluchovým postižením 71
6.1.5 Dítě se zrakovým postižením 72
6.2 Zásady první pomoci při práci s dětmi se zdravotním postižením . . 73
6.2.1 Jak přivolat zdravotnickou záchrannou službu 74
6.2.2 Jak poskytnout první pomoc 74
6.3 Organizace vyučování – formy výuky, struktura vyučovací hodiny a zapojení asistenta pedagoga 76
6.3.1 Skupinová výuka 77
6.3.2 Kooperativní vyučování 77
6.3.3 Aktivizační metody 77
6.3.4 Učení žáka žákem (peer teaching) 77
6.3.5 Příklad struktury vyučovací hodiny 79
6.4 Úpravy učebních témat 81
6.5 Individuální plánování 81
6.5.1 Individuální plánování v sociálních službách 81
6.5.2 Individuální plán osobní asistence 82
6.5.3 Příklad individuálního plánu osobní asistence dítěti se zdravotním postižením 82
6.5.4 Individuální vzdělávací plán (IVP) 83
6.5.5 Doporučená struktura IVP 85
6.5.6 Příklad IVP 89
6.6 Tipy pro individuální práci asistentů se začleněným žákem – jak cvičit a rozvíjet řeč, motoriku, smyslové vnímání, paměť a myšlení . . 91
6.6.1 Náměty pro rozvoj komunikačních schopností 91
6.6.2 Orientace v čase a prostoru 92

6.6.3 Rozvoj motoriky 92
6.6.4 Smyslové vnímání 93
6.6.5 Paměť a myšlení 93
6.7 Inkluze při volnočasových aktivitách 94
6.8 Základní znaky úspěšného začlenění dítěte se zdravotním postižením mezi vrstevníky bez postižení 95

7 Na závěr ještě tři příběhy 97
Verunka 97
Paní učitelka Alena 99
Dan 101

8 Některé zajímavé a užitečné odkazy a kontakty 103
8.1 Školská poradenská zařízení 103
8.2 Nestátní neziskové organizace (NNO) 105
8.3 Úřady a instituce 110
8.4 Nadace a fondy 111
8.5 Internetové stránky 113
8.6 Akreditovaná vzdělávací zařízení a instituce pořádající kurzy pro asistenty 115
8.6.1 Kvalifikační kurzy pro osobní asistenty 115
8.6.2 Studium pro asistenty pedagoga 116
8.7 Některé mateřské a základní školy podporující inkluzi 118

Slovníček pojmů 120

Přehled použité a doporučené literatury 134
Publikace 134
Legislativa 135